

...Fra ” Perspektiver for kristen kringkasting i Norge”.

Utredning skrevet for KKL 1993 av Svenn Martinsen.

Utredningen hadde 6 kapitler.

1. De historiske forutsetninger for fremtidens mediebilde.
2. De tekniske sidene ved fremtidens mediebilde.
3. De økonomiske sidene ved fremtidens mediebilde.
4. De politiske sidene ved fremtidens mediebilde.
5. Den kristne utfordring i media.
6. Muligheter for kristent radioarbeid.

Fra KAPITEL 1: HISTORISK DEL

1. Marconi.

Radioen begynte først på AM, på lang-og mellombølge (LF og MF) i 1920-årene.

Små, men iherdige lyttergrupper viste stor entusiasme i de første årene, etterhvert som de fikk inn stasjoner fra utlandet, og senere fra vårt eget land på sine krystallapparat.

Det var Marconis berømte sendinger fra Chelmsford og Writtle i Essex som var de første mål for lytterinteressen, og etterhvert ble nye stasjoner fra øyriket, med 2LO London i spissen, en selvsagt del av radiomenyen her i landet.

1.juledag 1931 startet den første kristne radiostasjonen HCJB, “Stemmen fra Andesfjellene”, sine sendinger.

2. Norge.

Prøvedriften fra Kristiania Broadcasting i 1923, og regulær drift i Kringkastingsselskapets regi i Oslo fra 1925 skapte stor interesse for radio i Norge. Lytterinteressen skapte “broadcastingsaken”. Dette førte i sin tur til at det ble etablert lokale Kringkastingsselskap i flere av våre byer i årene som fulgte, bl.a. i Bergen, Ålesund og Trondheim. Nå sørget flere faktorer for at privat kringkasting etterhvert kjempet i motvind, ikke minst den mislykkede “storstasjonen” på Lambertseter i Oslo, og dét politiske anliggende at alle i vårt land skulle kunne ta inn det nye mediet.

I og med nasjonaliseringen, og etableringen av Norsk Rikskringkasting i 1933, ble det derfor satt sluttstrek for den private kringkastingen i Norge for mange år fremover. Kringkastingsreklamen tok også slutt, i og med den tyske okkupasjonen fra 1940. Under krigen ble som kjent radioene beordret innlevert, men de som beholdt dem, kom til å sette stor pris på de norske sendingene fra BBC, og særlig da som nyhetsmedium og moralsk oppbygger.

Allerede på 30-tallet så man på kringkasting som en nasjonal folkeopplyser, et syn som for NRKs vedkommende har bestått frem til i dag.

3. Lytting på utlandet.

På 30-tallet var det lite lytting på utlandet, bortsett fra at man på Østlandet hadde tilgang til Motala-senderen i Sverige, som alternativ til NRK. Under krigen lyttet mange nordmenn ulovlig på BBC. Etter krigen fortsatte mange nordmenn på Vestlandet å ta inn BBC, særlig BBC Lights musikkprogrammer, hørespill, og komi-program var populære.

I 1951 ble Radio Luxembourgs mellombølgesender satt i gang, og den fikk etterhvert stor betydning for ungdom med sine musikkprogrammer. Noe av det samme kan sies om sendingene fra American Forces Network, som bl. a. hadde stasjoner i München, Stuttgart og Frankfurt. Vi vet at mange ungdommer lyttet ivrig til disse sendingene. Voice of America, Radio Free Europe, IBRA og NOREA hadde også sine trofaste lyttere. Det var likevel de riksdekkende tjenester som var viktigst, både i Norge og i Europa.

4. Motkulturer.

Etterhvert oppsto det motkulturer, både innenfor kringkastingsbransjen, og i ungdomsmiljøene selv. I USA vokste det frem ulike typer formattede radiostasjoner. Det vil si stasjoner med én bestemt programtype, eller musikkstil.

4. 1. Rock n' Roll.

I USA kan vi finne denne musikkformen i USA allerede tidlig på 50-tallet. Alan Freed gjorde stor suksess med Moondog show på WJW 850 AM i Cleveland, Ohio i juli 1951.

Freed hadde vært i platebutikken til en venn av seg, Leo Mintz, samme vår, og Mintz hadde da nevnt at hvite tenåringer i større og større grad spurte etter svart musikk, den gangen kalt "race" eller "sepia", senere "rhythm and blues" og "soul".

Det var denne musikken Freed spilte på sitt show.

I mars året etter, kom 25. 000 hvite tenåringer til et dansearrangement som hadde vært annonsert på WJW, på the Arena i Cleveland, en hall som rommet bare 10. 000. Det ble store opptøyer, og ikke bare ble Freed landskjent, men rock 'n roll ble født. Dette er ellers den hvite formen for svart, verdslig musikk, som igjen har big bands, blues/ gospel, negro spirituals og afrikansk musikk som basis.

I Norge fikk vi en liknende episode, dog i mye mindre målestokk, da filmen "Blackboard Jungle", "Vend dem ikke ryggen" skulle vises i Oslo i 1955. Det samme skjedde også i London og mange andre byer. Her spiller Bill Haley and the Comets "Rock around the clock": Dette er en plate som er blitt noe av en klassiker. Den solgte 15 millioner eksemplarer, men er imidlertid en klar imitasjon av opprinnelig svart stoff! Ikke lenger etter fikk Elvis Presley sitt gjennombrudd, med velkjente følger. Også han kan takke de svarte for sin musikk og suksess.

Senere flyttet Alan Freed til New York, hvor han ble Disc Jockey på WINS 1010, som var etablert som en av USAs beste Top 40-stasjoner i noen år.

4. 2. Beat og Protest.

Motstrømmen mot etablissementet i USA kom til å få utslag gjennom lytting til, og imitasjon av svart musikk. Men det alternative Beat-miljøet i Greenwich Village i New York, der bl. a. Bob

Dylan spilte først på 60-tallet, er også viktig for å forstå dette tiårets musikk, og dermed dets radio. Dylan var populær med protestsanger med røtter i folkemusikk og røff, arbeiderblues, men slo først skikkelig igjennom da denne stilen ble kombinert med rock. ("Like a Rolling Stone", 1965)

4. 3. Top 40.

Opprinnelsen til dette radioformatet tilskrives Todd Stortz og Don Burden. Oppskriften var en "playlist" med stadige gjentakelser av de 40 mest populære singelplatene, noen gamle plater, noen LP-kutt, og ikke minst gjorde hver Disc Jockey sitt personlige valg blant nye plater.

4. 4. Gordon McLendon

Dette er et viktig navn i denne sammenhengen. Opprinnelig av skotsk herkomst sto denne texaneren for den reneste Onkel Skruer-historie, da han slo seg opp fra nesten ingenting til å bli en av de viktigste aktørene i radiomarkedet i USA. Han drev bl. a. KLIF 1190 i Dallas, en nå legendarisk Top 40-stasjon, og var samtidig pionér når det gjelder radioformat som all-news (bare nyheter ; WNUS 1390 i Chicago) og Beautiful music (lett instrumentalmusikk ; KABL 960 i Oakland). McLendon er viktig i vår sammenheng, fordi han var en av hovedarkitektene i kulissene bak den svenske piratstasjonen Radio Nord først på 60-tallet. I sin tur førte politisk inngripen til stengning av denne, men også til etableringen av Sveriges Radio P3.

Den svenske minsteren som var ansvarlig for Lex Radio Nord hadde sterk tro på statlig styring av kringkasting... Det hører med å nevne at Lewi Pethrus, Pinsebevegelsens Grand Old man, og deres avis "Dagen", hadde et svært positivt syn på Radio Nord og fri radio, og gikk sterkt imot ... Socialdemokratens kamp mot kommersiell kringkasting.

At piratstasjoner fra internasjonalt farvann utfordret kringkastingsmonopolene, så vi ellers i Danmark og Holland, der henholdsvis Radio Mercur og Radio Veronica gjorde at de nasjonale, riksdekkende radioene måtte skjerpe seg.

Viktigst her er likevel de engelske piratstasjonene, som Radio Caroline, og særlig Radio London. Deres fremvekst kom sammen med Beatles' store suksess. Disse stasjonene kan også forstås som motkulturelle trekk overfor BBC og Radio Luxembourg. Den siste spilte nesten utelukkende musikk fra etablerte plateselskap, mens BBC hadde nokså lite sendetid for ungdommens musikk, og for innspilte plater i det hele.

4. 5. Radio London.

Denne stasjonen begynte sendingene sist i 1964, og fikk hurtig en formidabel suksess. Linjene går igjen til Texas, og til McLendons KLIF. Forretningsmannen Don Pierson fra Eastland syntes at offisiell britisk radio fra BBC var triste saker da han besøkte London. Han hørte også sendingene til piratstasjonen Caroline, men mente at radio made in Texas ville være bedre. Han fikk med seg flere venner og forbindelser med solid økonomi. Opprinnelig var det meningen å kalle stasjonen for KLIF London!

På Radio London ble Top 40-formatet fra KLIF innført i Europa for første gang, men i neddempet, engelsk utgave. Her kunne engelsk og europeisk ungdom høre amerikansk musikk som Soul, Tamla-Motown, Surf, Vestkyst, Folk-Rock, og de første ansatsene til progressiv musikk. Her spiltes, gjerne mange uker på forhånd, de siste platene til The Beatles, Hollies og Rolling Stones, og andre britiske pop- og rockgrupper. Her sto også mange nye talenter frem.

Det var her The Beatles berømte LP "Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band," ble lansert i 1967.

Stasjonen var meget talentfullt organisert og presentert, og da sendingene fra ex-minesveiperen "Galaxy" opphørte utenfor Essex i august 1967, hadde de engelske myndighetene (Labour party) måttet be BBC omforme sitt kanalsystem, og opprette Radio 1, og en rekke Local Radio stations. De siste sendte først bare på FM.

Med Radio 1 forsøkte BBC å kopiere Radio London. De fleste Disc Jockeyene kom derfra, og stilen ble forsøkt imitert. Imidlertid var ressursene for små, og myndighetenes restriksjoner overfor BBC for store. Derfor ble Radio 1 ingen suksess, før en klarte å få sin egen identitet ut på 70-tallet.

4. 6. ILR, landpirater og Laser 558.

Da den konservative Heath-regjeringen kom til makten i 1970, forresten sterkt hjulpet av valgpropaganda fra piratstasjonen Radio North Sea International, lovet den å innføre lokal kommersiell radio. De første stasjonene, London Broadcasting, og Capital Radio kom på luften høsten 1973. Begge brukte AM/ FM. IBA, Independent Broadcasting Authority, het organet som organiserte radio utenfor BBC under betegnelsen ILR, Independent Local Radio. Det var likevel misnøye blant publikum med stasjonenes programtilbud. Disse ble en blanding av flere forskjellige stilarter innen musikk, ettersom de i utgangspunktet skulle gi noe til alle. Dessuten åpnet konsesjonsvilkårene bare for en stasjon i hvert område unntatt London, og favoriserte i virkeligheten bare eiergrupper med tung kapital. I tillegg fikk utviklingen av ILR-systemet en pause i siste halvdel av 70-tallet, da Labour igjen satt ved makten.

Radio Caroline hadde klart å holde seg flytende gjennom mange av disse årene, men ikke uvesentlige som systemalternativ var også landbaserte piratstasjoner, som Radio Jackie i London-området.

BBC og IBA utgjorde nå i virkeligheten et duopol, og Radio Caroline og Radio Jackie og andre, som Radio Nova fra Irland, utfordret dette sterkt på 80-tallet. Radio Luxembourg var også hele tiden i bildet, om enn med synkende lyttertall inntil stengningen i 1992.

Meget viktig ble en ny piratstasjon, Laser 558, (AM) som opptrådte midt på 80-tallet. Med en nyutforming av Top 40, CHR, Contemporary Hit Radio, som format, ble den så populær at særlig den ene siden av duopolet, IBA, ble kraftig utfordret. Dette selv om det var kommet mange nye kommersielle stasjoner til etter at Thatcher kom til makten. Laser ble stoppet, men resultatet ble enda mer liberalisering, bl. a. i forbindelse med Broadcasting Act 1990.

I London så en det tydeligst: Her fikk vi på begynnelsen av 90-tallet en rekke nye stasjoner.

For første gang ser vi konsesjoner utlyst der en spør etter bestemte radioformat. Utviklingen førte også til riksdekkende og regional kommersiell radio.

Nå har Storbritannia i stor grad fått "Free Radio", (slagord fra 60-årene) forsiktig regulert av det nye Radio Authority.

5. Utviklingen i Norge.

Gjennom hele radiohistorien i vårt land var tenkemåten at radioen skulle være folkeopplyser, og monopolen var premis. Dette gjaldt fra Arbeiderpartiet og langt inn i de borgerlige partiene, også i Høyre. NRK var deres horisont.

Men utenfor NRK og det politiske miljøet hører vi om norske ansatser til kringkasting med reklame på 60-tallet, som Alf R. Bjercke (Maler'n), Farverådets kabel-sendinger 1965-66 til Oslo Øst; og en piratstasjon i Elbens munning, med sendinger 19 timer i døgnet, som skulle hete Star Radio 1. En student ved NHH i Bergen lot høre fra seg innen radiolytterkretser først på 70-tallet, der han opplyste at han hadde skaffet et skip til kringkasting utenfor kysten av Vestlandet. Det har også vært registrert små antydninger om bruk av radiostasjoner fra Internasjonalt Farvann fra kristent hold.

Ellers holdt Studentenes UKEsendere (Trondheim, Oslo og Bergen) på sin måte liv i tanken om kringkasting utenfor NRK. Alle tre sendte fra små sendere på AM og FM i forbindelse med studentukene hvert annet år. UKEsenderen Oslo skapte en smule oppstuss i 1970, da stasjonen var nokså rødfarget politisk.

Viktigst i det praktiske har nok Norea Radio vært, gjennom mellombølge- og kortbølgesendere i Tangier fra 1956, senere Monte Carlo, og sin Radio Luxembourg-satsing fra 1977 (AM 1439): Treffpunkt 208. Senere kom Sarons Dal på banen fra hertugdømmet, i samme sendetid. Den Norske Sjømannsmisjon hadde daglige sendinger fra Trans World Radio på Bonaire. IBRA Radio sendte norske program fra Tangier i perioden 1954-1959.

Åge Nevlands visjon om en Trans World Radio-sender på Færøyene i forbindelse med oppgraderingen av Utvarp Fóroya på 70-tallet gikk dessverre ikke i oppfyllelse, men prosjektet ville ha gitt strålende dekning av Nordsjøen og Vestlandet! (531AM)

Våren 1981 inviterte NRK Oppland lag og foreninger uten partipolitisk tilknytning til å lage sine egne radioprogram. 10 organisasjoner deltok i forsøkene som ble sendt som en del av lokalsendingene.

2. november 1981 inviterte KKL kristenledere og politikere til et kontaktmøte. Formålet med møtet var å utfordre og forberede de kristne organisasjoner i forhold til monopoloppløsningen, for at de, som det sto i invitasjonen, ikke skulle "komme for sent til bords."

5.1 Bratholmutvalget; Høyres mediebetenkning av 1969.

Her konkluderes begge steder med fortsatt monopol. Bratholmkomitéen ble oppnevnt av Kirke- og Undervisningsdepartementet i mars 1966. Den avga to innstillinger, en om monopolspørsmålet i 1967, og Bratholm II av 1968 tar for seg reklamesaken. Begge er negative til forandring av Status Quo.

Høyres utvalg, opprettet i 1967, ledet av dr.juris. Knut S.Selmer, tok til orde for reklame i radio og TV, et program 2 i NRK Radio, og mere lokalt stoff i samme.

5.2 Kringkastingslovutvalget av 1970.

Kringkastingslovutvalget av 1970 avla sin innstilling i 1975. Her ble det drøftet om nærradio skulle innføres i Norge, bl. a. ut fra erfaringene i Sverige (Sveriges lokalradio AB) og England

(BBC Local Radio). Det ble tatt til orde for innføring av prøvedrift i NRKs regi i Nordkapp-området, Ytre Lofoten, Bodø, Namdalen, Indre Hardanger, Jæren, Grenland og Valdres. Det lå utenfor utvalgets mandat å vurdere oppløsning av NRK-monopolet. Kringkastingslovutvalget fikk egentlig ikke mye å si når det gjelder nærradio. NRKs vei ble satsing på distriktskontor og underkontor. De siste fikk ikke egne sendere. Den eneste nærradioaktivitet vi kan spore på denne tiden er på DH-skulen i Volda hvor man fikk sin øvingsradio, Volda Radio (FM) på luften i 1973.

Her var senere sokneprest Gudmund Gjelsten en viktig faktor. Gjelsten hadde da bak seg tjeneste ved Radio Voice of the Gospel i Addis Abeba.

5.3 På oppløpssiden: Sverige får Nærradio.

Den svenske Riksdagen åpnet i 1978 for prøvesendinger med nærradio, og ga nok her den indirekte foranledningen til vår nærradio. Prøvedrift med sendinger fra organisasjoner, ofte kalt "nærradioforeninger", på små, lokale FM-stasjoner hadde opprinnelse hos minister Jan Erik Wikstrøm fra Folkpartiet. En klar ansats til kommersiell radio blir her bl. a. SBC, Stockholm Broadcasting, FM88.

Inspirasjonen kom nok delvis fra de nye regionale svenske stasjonene utenfor Sveriges Radio i regi av Sveriges Lokalradio AB, men bak dem ligger forbildet i Storbritannias BBC Local Radio Stations, og foranledningen til disse. Viktigst for Wikstrøm var kanskje likevel liberale politiske idealer og tilknytning til svensk, frikirkelig miljø. Vi husker igjen Radio Nord's positive omdømme i disse kretser. Nå fikk de små anledning til å gjøre seg hørt.

I Norge hadde Høyre så sent som på 70-tallet konkludert med fortsatt monopol. Men nå fant de svenske idealene veien til Norge og Høyre, og kulturminister Langslet.

Her må også nevnes Noreas planer om en 5kW FM-sender i Kristiansand i tilknytning til det da prosjekterte Gimlekollen Mediasenter. Konesjonssøknaden gikk ikke i gjennom, men som resultat av Langslets "vårslepp" i 1982, kom GIMRA.

5.4 "Vårsleppet."

Regjeringen Willoch gav i desember 1981 dispensasjon til nærradiovirksomhet på i alt 8 steder i landet, og tilsammen 47 organisasjoner fikk tillatelse til å drive nærradiosendinger.

Stedene var: Stavanger, Oslo, Hamar, Kristiansand, Bergen, Trondheim, Stokke og Korgen.

Det ble Mjørradioen på Hedmarktoppen, Hamar som var den første stasjonen som brøt kringkastingsmonopolet i moderne tid. Dette skjedde 16. desember 1981 kl. 14.55, etter stasjonen hadde sendt ulisensisert i et halvt års tid!

Første prøveperiode for nærradio gikk ut i 1984. Det ble da gitt tillatelse til drift på 91 steder, og 318 konsesjoner ble tildelt. Også i Norge var Nærradioen en organisasjonsradio i begynnelsen.

De nå så populære kommersielle Radio 1-senderne i Oslo og Bergen var henholdsvis opprinnelig Radio HUM (knyttet til kretser omkring Humanetisk Forbund) / Kulturradioen, og Puddefjord Radio (knyttet til Fagbevegelsen) .

I 1984 fikk avisbransjen anledning til å drive nærradio. 26 aviser fikk konsesjon. Dette ble et relativt kortvarig eksperiment. Bingo ble tillatt som finansieringsform fra og med 1986.

I 1988 ble nærradioen gjort permanent i Norge. Fra 1.mai dette året ble også kommersiell reklame og sponing tillatt, etter at det i lang tid hadde vært diskusjon om finansieringsspørsmålet. Større slag sto nok om en omfattende driftsfinansiering som ikke skilte klart mellom journalistikk og annonsering.

Nærkringkastingsnemnda i Fredrikstad (senere Statens medieforvaltning) ble opprettet til den permanente driften tok til i 1988.

Da nærradioen (offisielt) ble kommersiell radio i 1988, finner vi alt fra nordiske (Aller, Bettina Aller) over nasjonale (Ecne, Einar C. Nagell-Erichsen), til lokale investorer som Fred Olav Johannesen, Bergen.) som aktører. Etter hvert er også internasjonale medieinvestorer kommet inn, som NRJ og Clear Channel. Kapitalen har i stigende grad styrt nærradiomediet.

Kristne kirker, organisasjoner og sammenslutninger var tidlig på banen, som f.eks. Mjøsradioen, GIMRA, Radio Øst og Radio Sentrum i Oslo. Visjonære enkeltpersoner kan også nevnes, slik som Geir Mykletun i Stavanger, (Radio Vest) presten Ragnar Johannesen, (Hjerteradioen, Jessheim) Ragnar Udjus, Kristiansand (Radio Sør), Steinar Aabø (Solradioen, Halden) og Hans Bratterud (OFK)

FRA KAPITEL 2: TEKNISK DEL

2. AM RADIO.

2.1. Lang-og Mellombølge.

AM har begrensninger, for det første i lyd kvalitet, for det andre når det gjelder forstyrrelser fra atmosfæren, andre stasjoner, og spesielt elektriske apparater og ledninger. En nyvinning på 70-og 80-tallet var forbedring i lyd kvaliteten med AM Stereo, etterhvert brukt mye av større og mellomstore stasjoner i USA, Canada, Australia og Japan. Dette for å forsøke å holde tritt med den sterke ekspansjonen for FM. Motorolas C-QUAM-system er i ferd med å bli normen i USA. Nå taler man om ennå et fremskritt: "Band digital" tester har i det siste gitt nær CD-kvalitet på AM-båndet.

Imidlertid har en krise i AM-industrien ikke vært til å unngå. Resultatet er blitt en konsentrasjon på AM av formatter som ikke trenger hi-fi kvalitet, som gammelpop av forskjellig karakter, nyheter, og prat. Rasjonaliseringer i form av automatisering og relésending av satelittprogram er også karakteristisk.

Prøvesendinger på 70-tallet i Europa med SSB, enkelt sidebånd, for å få plass til flere stasjoner på båndet er det også blitt stille om. Både Sveits, Tyskland og Norge forsøkte seg. God lyd kvalitet ble oppnådd fra vår egen SSB-sender på Marienlyst i Oslo.

Likevel er radiotypen fremdeles oppegående. På den vestlige halvkule er et nytt frekvensområde åpnet, 1603-1700 kHz.

Først på 90-tallet arrangerte NAB, National Association of Broadcasters i USA prøvesendinger fra K2XXB, Beltsville, Maryland på 1660 AM. Stasjonen skulle prøve det nye båndet med en antenne som gav bedre lokal dekning.

Piratstasjonen Laser 558 utprøvde i 1983 en senderantenne festet til ballong etter amerikanske militære tegninger. Prinsippet var allerede utprøvd med hell på 50-tallet. Signalstyrken ble glimrende, men en av Nordsjøens stormer sendte ballongen til et supermarked i Colchester! I Norge, og Norden generelt har vi sett en stor nedbygging på dette feltet. Dette gjaldt også Noreg, inntil fiskeflåtens-og andres lobbyvirksomhet til slutt første frem. NRK/Norkring har i 1999 og 2000 åpnet nye AM-sendere på Røst og Ingøy, og langbølgefrekvensen 216 kHz er utlyst til bruk for privat kringkasting.

AM, (Lang, og Mellombølge) burde kunne være aktuell med sikte på å nå våre naboland med kristen radio, gjerne på engelsk, eller på russisk. Det er tydelig at det fremdeles vestover finnes lytterskarer her, da det i de senere årene har skjedd en økt satsing på disse frekvensbåndene i og med de nye stasjonene fra Irland (Atlantic 252, eiet av Radio Luxembourg) og England (Virgin 1215, og talkSPORT.) I Russland opplever man nå en eksplosjon i form av nye private kanaler, mange av dem på mellombølge.

Frekvensene 1485, 1584 og 1602 kHz på Mellombølgebåndet er internasjonale fellesfrekvenser som også vårt land har mulighet til å benytte. Disse kanalene er likevel mindre aktuelle ved kringkasting f. eks. til landene rundt Nordsjøen på grunn av det store antallet stasjoner som sender her.

Bruk av andre frekvenser, som den norske 153 kHz, (nyttet inntil nylig i Tromsø) eller de gode kanalene øverst i langbølgebåndet, og nederst i Mellombølgebåndet, vil kreve bilateral godkjenning. Dessuten trenger en registrering i Den Internasjonale Telekommunikasjonsunionen i Sveits, men om politisk vilje finnes er dette ikke umulig å oppnå med den forsiktede bruken som fins av disse bølgebåndene i dag i Skandinavia.

Et trekk i bildet kan være at det nå lages nye, og svært gode mottakere for AM.

Innen nærradiomiljøet har det vært lite tale om AM. UKEsenderen Oslos AM 1485 ble brukt siste gang som Karnevalsradioen våren 1984 og oppnådde da dekning over hele det sentrale Østlandsområdet. Kilder i Departementet kan ellers fortelle at det har vært noen signaler innen bransjen om interesser i denne retningen. Opplysninger jeg sitter inne med, peker i retning av Stavangers Radio Vest, som tenkte på dekning av oljeinstallasjonene i Nordsjøen, og Henk De Jong på Radio Nordsjø Internasjonal i Halden, som både har vært i bildet når det gjelder sendinger på Fredrikstads gamle AM-frekvens (1575/ 1578) og fra svenskenes langbølgeanlegg i Motala, nedlagt sist i 1991. Her var det tale om 981AM. Behandlingen av Mediemeldingen i Stortinget innvarsler ikke noen mer aktiv holdning av myndighetene når det gjelder bruk av AM. Om det i et aktuelt tilfelle vil bli godtatt er også et spørsmål. I fremtiden vil det fremdeles være Kongen (Departementet) som må avgjøre om adgang til slike sendinger blir åpnet. En aner mer velvilje i Kulturdepartementet enn i Samferdselsdepartementet. EF-regler fordrer ellers nå at et gitt selskap må utsende forskjellige program på AM og FM.

Det ville likevel ikke komme helt overraskende om myndighetene også i Norge, som følge av EØS/ EF-dynamikken, la seg på enten den hollandske linjen : At en eller flere nasjonale AM-sendere blir øremerket til kommersielle kanaler, eller den engelske: At nasjonale tjenester som BBC mister noen av sine mellombølgefrekvenser/ sendere, og at disse så blir auksjonert bort til markedet. Det var dette som skjedde da Virgin 1215 fikk konsesjon.

Kirker og kristenliv burde overveie om ikke en burde være rede til å leie/ lease sendere fra NRK, eller rett og slett å overta sendere om NRK mister noen av sine. Det bør også vurderes å sette opp egne sendere. Dette ville være best

for de britiske øyer om Kvitsøy er uaktuell. En skal også ta med i betraktningen at det i dag er meget gode muligheter for å leie sendere innenfor det gamle Sovjet, som f.eks. de sterke i Kaliningrad, St. Petersburg og Moskva.

Kanskje kunne kristne stasjoner i dette området gires liknende noen av de gamle og nyere piratstasjonene, men i evangelisk drakt, som med Radio Londons 60-års-stil i dag, Abie Nathans Voice of Peace (fredsbudskap og musikk) og den helt nye, og-EF-sponsede! Radio Brod, (Båtradioen) med fredsbudskap, musikk, og upartiske nyheter utenfor Montenegro. (1993)

Litteratur:

Performance of Modern AM Modulation methods into Varied Antenna Conditions
Hilmer I. Swanson, Senior Scientist, and John Delay, AM Product Manager, NAB
Paper prepared by Harris Corporation, Broadcast Division.

Fractal Antennas Offer Benefits, Tom Vernon, Radio World, September 1st, 1999.

Norske Radiostasjoner, Teledirektoratet Januar 1977.

CCIR Report 264-2: Sky wave propagation curves between 300 km and 3500 km at frequencies between 150 kHz and 1600 kHz, in the European broadcasting area.
pp 124-140...

EBU Doc. C.T./429 (rev): The use of the medium-frequency band by broadcasting services... Techn. Centre EBU, Brussels, 1.10.1971

EBU Doc. C.T./449-E (rev.): Improvement (of LF/MF?) coverage by ground-wave and sky-wave. Techn. Centre EBU; Brussels, 8.4.1972

H. Eden: Sound broadcasting coverage and frequency planning in the LF/MF bands. Telecommunications Journal Vol.39 No.VI, June 1972.

H. Eden: Report on the 14th meeting of Working Party... (ionospheric propagation), Lissabon 25-29.10.71 Rundfunktechnische Mitteilungen 15, 1971, 294-297

Rundfunktechnische Mitteilungen, utg. av Institut für Rundfunktechnik, Hamburg, Fed. Rep. Germany.

Telecommunication Journal, utg. av International Telecommunication Union, Geneva, Switzerland

(Vedlegg til Konesjonssøknad til Kulturdepartementet 2000 fra Northern Star International Broadcasters AS. SMs 2014 kommentar: Litteraturlisten er her forsøkt restaurert og er noe forkortet i forhold til originalen 1993.)

